

ABONEMENT

Pour un an D. 2
Edition spéciale 500 Ptrs.

ADRESSE

“İdjtihad,,Constantinople

Téléph. St. 865
XXV ème ANNEE
15 Novembre 1929

İCTİHAT

Türkçe ve Fransızca
İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ
No: 285

ABONEMAN:

Seneliği [24 Nüsha] Türkiye
ye için 21/2, hariç için 2
D. Âlâ kâğıdlısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihat Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşidci sene
16 Teşrinisani 1929

Tevfik Fikret ve Psychanalyse Tetkikleri

Doktor A. İzettin

— 4 —

2) Aynı narsist haleti ruhiye bize şairin yüksek hodbinliğini, ademi hamuliyetini izah edebilir.

Hullet sahasını ittisai [hulletin artması demeyorunm] bütün hayatı ruhiyatı bel'i ve istimsas etmesi muhayyilenin muhakeme ve zekâ aleyhine genişlemesi bizi mükemmelen tenvir eder. Kendi derununa çekilen mağrur ve lâkayt Fikret, (Clande) in intraverti (omutedahil) bir tipdir.

İşte şâirin hayatındaki küsgünlük enerjisizlik hep buradan neş'eteder. Çünkü lâkaydi enerjisizliğin ilk devresidir. Aynı suretle o acı istihzayı de izah kabil olur, istihza bu mutedil schizoprenik - paranord bünyelerin mühim bir vasfıdır. İstihza muhiti alçaltarak tanımamak fırsatını tevliid eder ve muhit ile olan anlaşamazlık kabahatini şahısdan alarak muhite yükletir. Fikret bu halde de güzel bir tedahul vakasıdır.

3) Şairde görülen tezatları - bu tezatlar müellifin âsarında, isterse hayatı hususiyesine münhasır olsun - izah artık pek kolaydır. Çünkü evvelcede dediğimiz gibi, büneyi ruhiyenin gösterdiğimiz tarzda intisaci kolaylıkla ayrılmaya, tabiri tıbbisi ile inficar, intiza, etmeye sâ'dir. [1] Yani bu intiza' bir çok vak'alarda bir marazı akliye müntehi olabilir. Erken bunama da olduğu gibi ve

[1] Dissociation Scizophrenique denilen hal.

ya haleti mebnada kalarak (serizord) lerde görüldüğü şekili alır. Bunun bir derece hafifi (Paranoide-Schizophrenique) eşkâlde bulunur. İtiraf lazım gelirse (Schizoid) lerle (Paranoid - Schizofrenique) seriyi ayıran biri haddi fasıl (terme himitrophe) yoktur. Ancak sonuncularda inficar anasının daha iptidai bulunduğu ve mühim bir miktarda da (Paranoide) anasır ile boyanmış olduğunu söylemek kıfayet eder.

Şahsın içinde yuvarlandığı muhit ile hemzeman ve büneyi ruhiyesile alâkadar olmak üzere gâh bir tarafa! gâh diğer tarafa inhıraflar vukua gelir. Sakin, lakayt, souk, bir (Schizoid) bünye günün birinde âni bir infilâk ile hür bir cemiyet ademi olur mütehassis olmayanlar bu haleti ruhiyeyi izahdan aciz ka-

lirlar; lâkin alışkın bir göz için bu aynı bir bünyenin başka bir tezahüründen ibarettir. Bir çok büyük adamların hayatında görülen mantıksızlıklara hayret etmemek lâ-

Bulunmayan nabz

Bir lahzei vuslet diledim, ey deli hicran
Sen karşıma çıkdım ezelinle, ebedinle;
Bir fikr alınır hüznümün ummanına dâir
Bir nabz arayup bulmamamın kalbini dinle.

8 Nisan 1929

A. DJ.

zımdır. Tababeti ruhiyede hayret yokdur.

Binaenaleyh tevfik Fikret hakkında serd edilen mütenakız tenkitlerin menbainı Fikretin büneyi ruhiyesinde ve bu bünyenin hususi çarpıklığında aramalıdır. (Remy de Gourmont) nun dediği gibi "En müthiş olan şey hakikatin, aranıldığı vakit bulunabilmesidir.."

Bu monoğrafinin birinci kısmında Tevfik Fikretin bünye ve seciyesini arz etmiş ve şairin şahsiyetinde âmil olan anasırı meydana koymuşdum. Tedkikin o kısmında psychanalysin gayri mihanikeyetlere de muracaat edildiğinden tabir câiz ise muhtelif bir usul takip olunmuş-

tu.[1]İtiraf lâzımdır ki“Psychanalyse„ hakkında mütehassis etibbanın bile pek nakis malumata sahip olduğu şu devirde original bir tedkike kalkmak kariin canını sıkmak ve anlaşılınmak tehlikesine maruzdur. Bunu idrak ettiğinden izahata derince nüfuz edilmesini temin kasdile birazda canibi malûmat vermek sadet harici isede pek azda psychanalysein ne olduğunu göstermek istedim. Fakat bir usulün Hututu esasiyesini şöyle bilmek o usulü müşahhas bir vak'aya tatbik selâhiyetini insana vermez. Psychanalyse eski psycholoji usullerinden tamamen başka bir yoldan gitmesi ve hristiyan dönüsünde ayip ve günah telekki edilen tenasuli hayata büyük bir ehemmiyet atf etmesile garbin klasik muhitlerinde itiraz tufanları kopardı. Biz Türkler [tah-taşşurumuz] dolayisile hristiyanlardan pek farklı bir teşekküle malik olduğumuzdan bu hususta daha bitaraf olabiliriz. Bahuşus memleketinizde fikir sahasında asırlarca “symbolik„ “mystik„ temayüllerinin hakim olduğu göz önüne getirilirse freudisme ait bir çok mihanikiyetlerin edebiyatımızda pek eskidenberi rol oynadığı görülür. Asıl şayanı dikkat olan şey Fikretin bu mihanikiyetler için adeta ısmarlanmış bir misal halinde arzı hey'et etmesidir.

*
* *

Tetkikin bu kısmı tamamen psychalyse mefhumlarına istinat etmektedir. fakat unutulmamalıdır ki “elimizdeki ve-saik ne kadar rasin olursa olsun ruhi mihanikiyetler hakkındaki ilmimiz ne kadar vasi bulunursa bulunsun psychanalyse iki noktada acizdir. Bunlardan biri, bir ferdin neden o ferd olduğunu ve neden diğer bir ferd olmadığını izahdır.” [2]

[Bitmedi]

[1] Bu sözlerle (Kretschmayer)in bazı yanlış tenkitlerine hak veriyor değilim.

[2] Leonard de Vnici (Freud) Sahife 211

BİR ÖKSÜZ

Tezallümler ağlıyor manalı gözlerinde,
Ye'sinde felâketin solgun bir meali var,
Şetaretten eser yok sevimli sözlerinde,
Nazik tebessümünde bir girye hayali var,

Her nazranda tevahhuş, her tavrında ihtiraz,
Artık işidilmeyor taravetli, şen sesin,
Hâlin neden değişti, nerede evvelki naz
Bugün kendi yuvanda bir sığıntı gibisin

Yüzün muğber daima, her zaman boynun bükük
Deyor huznün hissime: Öksüzlük, ah öksüzlük!

Aranızdan eksildi dökülürken yapraklar
Saçlarını koklarken ruhu titreyen kadın,
Bu yaşında öğrendim bir yürek nasıl sızlar,
Ne demekmiş tehassür sen de, sen de anladın

Arayorsun değilmi ey talisiz yavrucuk!
Onun sana rikkatle kızım deyen sesini,
Ne acılar duyarsın, kendin gibi bir çocuk
Meserretle öperken yanında annesini,

İnce hissin yaralı, zavallı kalbin kırık,
Ah o ana kucağı, ah o zalim ayrılık.

Gece uyku vaktinde gözlerin kapanırken
Güle güle gider de sokulurdun koynuna,
Bir kaç saat ayrılıp kavuşunca neş'enden
Çırpınarak, koşarak sarılırdın boynuna.

Anasının yanında şimdi üvey kardaşın
Mes'udane uyuyor mışıl mışıl her gece
Sen yatınca damlıyor hararetili göz yaşın
Kumral kirpiklerinden yastığına gizlice,

Görüyorsun rüyada güzel, müşfik anneni,
Ağlıyarak okşıyor, öptüyor yavrum seni.

Ey hazanın huznüne timsâl olunan meleğim
Şu halinle mahremsin benim hasta ruhuma
Bilirmisin karşında ne hisseder yüreğim,
Neler ilham edersin hayali mecruhuma.

Korkularla titrerken o güzel dudakların
Gözlerinden ne kadar, ne yaş boşandı,
Öpülmeye alışmış küçücük yanakların
Huşunetli ellerle kaç kerre şamarlandı!

Her ne zaman düşünsem fecaatli halini
Kendimde de bulurum ye'sini melâlini.

Bir kat daha kırılır şu münkesir hayatın